

Міністерство освіти і науки України
Національне агентство України з питань державної служби
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу
Кафедра державного управління та місцевого самоврядування

М.П. Баран, Р.Й. Струтинський

«ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ»

*Навчально-методичний комплекс
для слухачів магістратури за спеціальністю 8.15010002
«Державна служба» та системи підвищення кваліфікації
державних службовців та посадових осіб місцевого
самоврядування*

Івано-Франківськ
2013

УДК 328.185 (075)
ББК 67.9(4УКР)301 я73
Б 24

Рецензенти:

*завідувач кафедри європейської інтеграції Національної академії державного управління при Президентові України, доктор наук з державного управління, професор **І. А. Грицяк**;*

*доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, кандидат юридичних наук **О. В. Білоцький***

Рекомендовано до друку

рішенням кафедри державного управління
та місцевого самоврядування Івано-Франківського
національного технічного університету нафти і газу
(*протокол № 5 від 15 березня 2013 р.*)

Баран М. П.

Б 24 Запобігання та протидія корупції: навчально-методичний комплекс [для слухачів магістратури за спеціальністю 8.15010002 «Державна служба» та системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування] / М. П. Баран, Р. Й. Струтинський. — Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. — 180 с.

У пропонованому друкованому виданні розглянуто історію виникнення, суть, причини, характерні риси, прояви та наслідки корупції, проаналізовано: Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» та Національну антикорупційну стратегію України на 2011-2015 роки; умови існування, види і форми політичної корупції та основні напрями протидії політичній корупції; акцентовано увагу на ефективних моментах антикорупційної політики найменш корумпованих країн світу.

Навчально-методичний комплекс рекомендовано для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, слухачів магістратури за спеціальністю 8.15010002 «Державна служба», представників ЗМІ, політичних партій, громадських організацій та усіх читачів, хто цікавиться питаннями запобігання та протидії корупції.

УДК 328.185 (075)
ББК 67.9(4УКР)301 я73

© Баран М. П., Струтинський Р. Й
© Місто НВ, 2013

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Опорний конспект лекцій	11
Тема 1. <i>Корупція в Україні: історія виникнення, суть, причини, характерні риси, прояви та наслідки.</i>	11
Тема 2. <i>Нормативно-правове забезпечення діяльності щодо запобігання та протидії корупції</i>	35
Тема 3. <i>Політична корупція як загроза національній безпеці.</i>	95
Тема 4. <i>Корупція серед держслужбовців: закордонний досвід протидії</i>	109
Рекомендації для проведення круглого столу.	131
Методичні рекомендації до написання есе	137
Підсумкові тести	145
Перелік рекомендованих джерел	169

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сьогодні найактуальнішим для обговорення як владними структурами, так і громадськістю України є питання запобігання та протидії корупції. Корупція — багатоаспектне соціальне явище, яке є результатом недосконалого функціонування державних та суспільних інститутів, закономірною реакцією суспільства на недоліки суспільного розвитку.

Корупція в сучасних умовах стала чинником, який загрожує національній безпеці і конституційному ладу України. Це явище негативно впливає на всі сфери життєдіяльності суспільства. Корупція руйнує економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість, міжнародні зв'язки. Корупція все більше витісняє правові, етичні відносини між людьми і з аномалії поступово перетворюються у норму поведінки.

В останні роки в Україні зроблено досить багато кроків щодо здійснення антикорупційної політики — прийнято Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції», Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення організаційно-правових основ боротьби із злочинністю та корупцією», Державну програму щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки, затверджено Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 рр., видано указ Президента України «Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування», наказ Мі-

ністерства юстиції України «Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення» та низку інших нормативно-правових документів антикорупційного спрямування. На рівні держави здійснюється активна робота щодо протидії корупції, запроваджено систематичне проведення організаційних заходів антикорупційного спрямування за участю керівників правоохоронних та інших державних органів. Функціонує значна кількість установ на рівні держави, що займаються вивченням питання поширення корупції в Україні й розробкою антикорупційних заходів. Діють громадські організації, які сприяють реалізації антикорупційних ініціатив.

Однак, здійснювані в державі та суспільстві заходи, не призвели до відчутних позитивних результатів у справі протидії корупції. Група держав з протидії корупції Ради Європи (GRECO) 24 травня 2011 р. на засіданні у Страсбурзі заявила про малоефективну роботу державних структур України у боротьбі з корупцією. На міжнародному рівні Україна має репутацію достатньо корумпованої держави, про що свідчить її незмінно низький рейтинг за рівнем доброчесності. Згідно із дослідженнями Transparency International у 2011 році за даними індексу сприйняття корупції Україна опустилася на 152 місце, набравши лише 2,3 бали і розділивши сходинку разом з Таджикистаном. У 2012 році відповідно до даних цієї ж організації Україна посіла 144-те місце з-поміж 176 країн, набравши 26 балів із 100 можливих (за шкалою: 0 балів — дуже корумповані країни; 100 балів — корупція геть відсутня). «Що нижчий бал, то ближче до корупційної прірви стоїть країна. З погляду Transparency International, будь-який результат нижчий за 30 балів вважається «ганьбою для нації», — сказано в повідомленні українського представництва організації.

У Transparency International зазначають, що в порівнянні з 2011 роком ситуація з корупцією в Україні погіршилася: «Торішній показник країни становив 27 балів, вона далі